

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**Pád Francie – srovnání české a zahraniční
historiografie**

Bakalářská práce

Jan Mičan

Specializace v pedagogice, obor Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň, 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. června 2021

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu PhDr. Miroslavovi Breifelderovi, Ph.D., za ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi pomohly při psaní bakalářské práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem pádu Francie 1940 a charakterizuje Německou a spojeneckou připravenost na tento konflikt, která hraje důležitou roli při historické analýze. Dále pak klade důraz na samotný průběh bitvy o Francii a popisuje postup německých armád při útoku a také spojeneckou neschopnost stabilizovat špatně se vyvíjející průběh bitvy. Následně se práce zaměřuje na evakuaci britského expedičního sboru z oblasti města Dunkerque, která byla nedílnou součástí Pádu Francie. Poté pokračuje k německému útoku do nitra Francie a vysvětluje, proč francouzská armáda podlehla tak snadno. Závěr je věnován důsledkům Pádu Francie a zhodnocení celé bitvy. Práce srovnává přístup českých a zahraničních historiografů na téma pádu Francie a snaží se vyhodnotit jednotlivé přístupy.

Klíčová slova

Pád Francie, bitva o Francii, Fall Gelb, Fall Rot, operace Dynamo, německá armáda, francouzská armáda, britský expediční sbor, česká historiografie, zahraniční historiografie

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of the Fall of France 1940 and characterizes the German and Allied preparedness for this conflict, which plays an important role in historical analysis. It also emphasizes the course of the Battle of France and describes the progress of the German armies in the attack, as well as the Allied inability to stabilize the poor development of the battle. Subsequently, the work focuses on the evacuation of the British Expeditionary Force from the area of the city of Dunkirk, which was an integral part of the Fall of France. He then proceeds to the German attack inside France and explains why the French army succumbed so easily. The conclusion is devoted to the consequences of the Fall of France and the evaluation of the whole battle. The work compares the approach of Czech and foreign historiographers on the topic of the Fall of France and tries to evaluate individual approaches.

Keywords

Fall of France, Battle of France, Fall Gelb, Fall Rot, Operation Dynamo, German Army, French Army, British Expeditionary Force, Czech Historiography, Foreign Historiography

Obsah

Úvod	7
1. Spojenci a Německo před bitou o Francii	11
1.1 Spojenci a jejich připravenost na válku	11
1.2 Německo před bitvou o Francii	13
2. Průběh bitvy o Francii	16
2.1 Operace Fall Gelb	16
2.2 Operace Dynamo	21
2.3 Operace Fall Rot	23
3. Důsledky pádu Francie	25
3.1 Bilance	25
3.2 Vláda ve Vichy	26
3.3 Nekončící válka	26
3.4 Kolonie se bouří	27
4. Srovnání české a zahraniční historiografie	28
4.1 Výběr publikací	28
4.2 Pohled na pád Francie publikacemi českých autorů	28
4.3 Pohled na pád Francie publikacemi zahraničních autorů	29
4.4 Komparace	31
5. Závěr	32
6. Prameny a literatura	36
7. Seznam příloh	38

Úvod

Tato práce je zaměřena na pád Francie, který byl posledním velkým vítězstvím nacistického Německa. Právě kvůli této neslavné prohře Francie a geniálnímu německému tažení nabyt Adolf Hitler přesvědčení, že byl seslán na zem, aby spasil německý národ a vybudoval tisíciletou Německou říši, která má hrát rozhodující roli v dějinách tohoto světa. A díky tomuto vítězství získal definitivní představu o nezpochybnitelnosti svých rozhodnutí, která ho v následujících letech války zavedla až k absolutní porážce.

Příčiny francouzské, a do jistého smyslu i britské, porážky lze začít hledat již v roce 1918, kdy byla podepsána Versailleská mírová smlouva, podle které mělo Německo zaplatit horentní válečné reparace, které prakticky rozvrátily ekonomiku poraženého státu. Dalším z bodů bylo omezení armády, kvůli němuž musela německá armáda zredukovat počet svých vojáků na 100 000 mužů, dále nesměla mít žádné tanky, ponorky a válečné letectvo. Těmito razantními kroky se státy dohody, především Francie, chtěly ujistit, že Německo nebude moci započít další válku.

Situace Německa po první světové válce byla doslova zoufalá a podmínky Versailleského míru stavu země nikterak nenapomáhaly. V roce 1923 nastala v Německu hyperinflace, která znehodnotila měnu a obrala tak lidi o všechny jejich úspory. Již v těchto letech začala v Německu vzrůstat extrémisticky zaměřená politická uskupení, která lidem slibovala návrat prosperity. Právě v těchto letech se začala rozrůstat i NSDAP ve které působil Adolf Hitler, avšak ještě neměla dostatečnou podporu pro získání moci ve státě. To se změnilo s příchodem velké hospodářské krize, jež byla odstartována krachem na newyorské burze v roce 1929, tyto události byly akcelerátorem popularity NSDAP, která lidem slibovala práci a silně kritizovala Versailleský mír, proto se Hitler v roce 1933 stal německým kancléřem. O rok později, když zemřel prezident Paul von Hindenburg, Adolf Hitler neváhal a nechal si Říšským sněmem odhlasovat sjednocení funkce kancléře a prezidenta, fakticky se tak stal Führerem s neomezenou mocí v Německu.

Francouzsko – britská politika ústupků se začala naplno projevovat v roce 1936, když ani jeden ze zmíněných států nereagoval na obsazení demilitarizovaného Porýní německou armádou. V roce 1938 došlo k anšlusu, to jest nenásilnému připojení Rakouska k Německu. Pokračující politika appeasementu vedla ve stejném roce k podepsání Mnichovské dohody, v níž Francie a Velká Británie jako spojenci Československa svými podpisy ztvrdili podstoupení československého pohraničí Německé říši. Spojenci nezakročili ani ve chvíli, kdy nátlakem na prezidenta Háchu vytvořil Hitler ze zbytků Československa protektorát Čechy a Morava. Ústupky agresivní politice Německa měly zabránit válce, faktem však je,

že umožnily Německé říši získat plnou sílu a důvěru v to, že jim Francie a Británie ze strachu vždy raději ustoupí. Avšak velká část střední Evropy byla již pod německou nadvládou a spojenci si začali uvědomovat, že znovu Němcům ustoupit nemohou, jinak bude jejich říše brzy ovládat polovinu Evropy. Dalším cílem německé expanze se mělo stát Polsko, kterému Francie a Velká Británie zaručovala územní celistvost, to znamenalo, že v případě německého útoku na Polsko se na polskou stranu přidá Francie a Velká Británie.

Tak to všechno začalo, 1. září 1939 vyhlásila Německá říše válku Polsku a ihned zahájila útok. 3. září vstoupili podle dohody do války Francouzi a Angličané, ale přes německé obavy se do bitvy prakticky nezapojili. 17. září vpadla do týlu polské armády sovětská vojska, která měla tento útok předem dohodnuta s německou stranou. Polsko i přes statečný odpor pod náporom Německa a Sovětského svazu 6. října kapitulovalo. Dalšími oběťmi nacistické agrese se staly státy Dánsko a Norsko. Nyní se pozornost Adolfa Hitlera začala obracet k hlavnímu západnímu nepříteli Francii.

Mezi Francií a Německem byl válečný stav téměř rok, ani jedna ze stran se však dosud neodhodlala k útoku. Britská vláda po vyhlášení války Německu vyslala do Francie svůj expediční sbor, který měl Francouzům pomoc ve válce s Německem. Francouzi a Britové tedy zaujali obranná postavení na francouzských hranicích a připravovali se k defenzivní válce, která stejně jako v první světové válce měla vést k hospodářskému vyčerpání Německa a jeho následné kapitulaci. Němci v této „podivné“ válce, jak je často nazývána, přeskupovali vojska po polském tažení a vytvářeli plán útok na Francii, který byl z určité části kopií Schlieffenova plánu – zaútočit na Francii přes neutrální Nizozemsko a Belgii, kudy vedla nejkratší cesta k hlavnímu městu Paříži. Generál Erich von Manstein tento plán částečně přepracoval, největší změnou bylo, kudy povede rozhodující směr útoku wehrmacht, který měl přijít přes slabě chráněnou oblast Ardenského lesa a obklíčit tak nejpočetnější britské a francouzské jednotky na belgických hranicích.

10. května začala bitva o Francii německým útokem na Belgii, Nizozemsko, Lucembursko a Francii. Německý vpád byl rychlý a dokonale promyšlený, proto po deseti dnech Němci dle plánu obklíčili nejsilnější část spojeneckých vojsk v severozápadní Francii v okolí Dunkerque, když se pak od 26. května do 4. června evakuovala britská armáda a ta francouzská byla zajata, nic nebránilo Němcům přesunout svůj zrak na jih do nitra Francie. Když následným útokem německé tanky prolomily obranu na řekách Sommě a Aisně bylo zřejmé, že bitva o Francii je prohraná. 22. června podepsala francouzská vláda s Německem příměří. Tato porážka za pouhých šest týdnů se stala největší vojenskou katastrofou ve francouzských dějinách.

Cílem této práce je představit a analyzovat pád Francie, který byl rozhodujícím vítězstvím Německé říše na západní frontě druhé světové války a také porovnat přístup českých a zahraničních historiografů k tomuto tématu. Velký důraz je kladen na průběh samotné bitvy, ve které se ukázala především taktická připravenost Německa na moderní válku, ale také na situaci před bitvou a důsledky francouzské porážky. Práce se též zaměřuje na operaci Dynamo, která byla alespoň malým britským vítězstvím během této bitvy, ale i na celkový obraz bitvy o Francii a její význam pro pokračující světovou válku. Svou prací bych také rád přiblížil toto téma těm, kteří nejsou s pádem Francie nikterak obeznámeni a chtěli by získat komplexní informace o problematice zmíněného tématu.

Pro tuto práci jsem zvolil několik publikací, které bych zde chtěl přiblížit. Na celkový historický kontext druhé světové války mi posloužila publikace Linddella Harta *Dějiny druhé světové války*, která je komplexním pojednáním na téměř osmi stech stranách.¹ Jako další knihu pro obecný náhled na světovou válku jsem použil publikaci *Kronika druhé světové války*, kterou vydalo nakladatelství Fortuna Print.²

Další mnou použitá odborná literatura se zaměřovala na pád Francie samotný a řešila problematiku porážky v několika rovinách politické, vojenské, hospodářské a sociální. K tomuto potřebnému náhledu jsem využil díla Juliana Jacksona *Pád Francie Nacistická invaze 1940*,³ *Francie v temných letech 1940–1944*.⁴ Dále pak dílo Philipa Warnera *Bitva o Francii 1940*,⁵ a jako poslední publikaci Williama Allcorna *Maginotova Linie 1928–1945*.⁶

Literatura použitá pro přímý vojenský a taktický vhled do událostí bitvy o Francii a průběh bitvy samotné byla následující. Od autora Edwina Palmera Hyota publikace *Válka v Evropě: první díl blesková válka*,⁷ *Válka v Evropě: druhý díl pád Francie*.⁸ Od Simona MacKenzieho *2. světová válka v Evropě*.⁹ Další mnou použitou literaturou je monografie

¹ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4.

² *Kronika druhé světové války*. Praha: Fortuna Print, 2000. ISBN 80-7321-072-X.

³ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1.

⁴ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940-1944*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-912-2.

⁵ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0.

⁶ ALLCORN, William. *Maginotova linie 1928-45*. Praha: Grada, 2007. Fortifikace (Grada). ISBN 978-80-247-1887-3.

⁷ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: první díl, blesková válka*. Praha: Slovanský dům, 2000. ISBN 80-86421-06-6.

⁸ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: druhý díl, pád Francie*. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-29-5.

⁹ MACKENZIE, S. P. *2. světová válka v Evropě: [historie, fakta, dokumenty]*. Brno: CPRESS, 2012. ISBN 978-80-264-0020-2.

Heinze Guderiana *Vzpomínky generála*,¹⁰ využil jsem jí hlavně k důkladnému popisu postupujících německých vojsk přes Ardenský les až ke kanálu La Manche. Dále ještě dílo Tima Newarka *Rozhodující bitvy dějin*.¹¹ A jako poslední publikaci k dané problematice jsem použil knihu Nigela Cawthorna *Bitvy druhé světové války*.¹²

Na získání uceleného přehledu o vývoji Německa před bitvou o Francii a náhledu na německou taktiku a výzbroj jsem použil publikace autorů Rainera Zitelmanna *Hitler a jeho cesta k moci*,¹³ Nigela Thomase *Německá armáda za druhé světové války*,¹⁴ Philippe Massona *Historie německé armády 1939–1945*,¹⁵ *Německé letectvo 1933–1945* od Michaela Pavelece¹⁶ a jako poslední publikaci pro tento účel jsem zvolil *SS: Hitlerův nástroj teroru*, kterou napsal Gordon Williamson.¹⁷

Především pro závěrečnou část práce jsem zvolil díla českých autorů, která měla sloužit hlavně ke srovnání a vzhledu do české a zahraniční historiografie, nicméně tyto odborné publikace jsem také používal při doplňování informací o výše zmíněných tématech. Jsou to knihy *Bitva o Francii* publikovaná Eduardem Čejkou,¹⁸ dále pak *Muži a stroje proti přivalu: stíhači RAF a Hitlerův blitzkrieg 1940* od Miroslava Šnajdra¹⁹ a poslední knihou *Bitva o Francii: příčiny porážky Armée de l'Air* od Jana Michla.²⁰

Během práce používám metody, které na základě historických pramenů prezentují dané téma: pád Francie. Dále používám srovnávacích metod, které slouží k porovnání taktických doktrín, ale i ke komparaci v politické, hospodářské, a především vojenské sféře.

¹⁰ GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9.

¹¹ NEWARK, Tim. *Rozhodující bitvy dějin: úplný přehled bojových střetnutí, která změnila moderní historii*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2003. ISBN 80-7181-906-9.

¹² CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0.

¹³ ZITELMANN, Rainer. *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*. Praha: Naše vojsko, 2017. ISBN 978-80-206-1640-1.

¹⁴ THOMAS, Nigel. *Německá armáda za druhé světové války: 1939-1945*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1826-9.

¹⁵ MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939-1945*. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0818-4.

¹⁶ PAVELEC, Sterling Michael. *Německé letectvo 1933-1945: fakta a statistické údaje o Göringově válečném letectvu*. Praha: Svojtka & Co., 2011. Druhá světová válka v datech. ISBN 978-80-256-0576-9.

¹⁷ WILLIAMSON, Gordon. *SS: Hitlerův nástroj teroru: [ucelená historie – od pouličních bojůvek k Waffen-SS]*. Praha: Svojtka & Co., 2007. ISBN 978-80-7352-745-7.

¹⁸ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8.

¹⁹ ŠNAJDR, Miroslav. *Muži a stroje proti přivalu: stíhači RAF a Hitlerův blitzkrieg 1940*. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN 978-80-204-2484-6.

²⁰ MICHL, Jan. *Bitva o Francii: příčiny porážky Armée de l'Air*. Praha: Naše vojsko, 2011. ISBN 978-80-206-1179-6.

1. Spojenci a Německo před bitou o Francii

1.1 Spojenci a jejich připravenost na válku

Francie v meziválečných letech byla hlavně politicky velmi nestabilní zemí, o tom vypovídá i fakt, že francouzský parlament ve třicátých letech 20. století měnil své postoje takřka každý den. Země stále pociťovala škody způsobené první světovou válkou, a také na ni stále doléhala ekonomická krize z roku 1929. Nálada ve francouzské společnosti tedy byla zásadně protiválečná, neboť kromě křehké politické a ekonomické situace v zemi stále panovaly obavy z možného opakování masakru bitvy u Verdunu. Tyto aspekty vedly k francouzské nechuti bojovat v otevřené ofenzivní válce a přispěly tak k defenzivní válečné taktice, kterou se Francie v dalším vojenském střetu chtěla prezentovat.²¹ Proto již v roce 1921 přišel návrh na vybudování souvislého opevnění, které by se mělo táhnout od kanálu La Manche až na jih k Alpám a zabránilo tak případnému průběhu války na francouzském území. Dalším předpokladem bylo, že silné obranné postavení pomůže Francouzům vyrovnat potenciální německou převahu a poskytne dostatek času francouzské armádě k mobilizaci. Tento projekt začal být plně realizován v roce 1930, v té době byl francouzským ministrem války André Maginot, po němž byl obranný val pojmenován, protože díky svému úsilí dokázal získat dostatečné množství finančních prostředků na stavbu celého projektu.²² (příloha č.1)

Vyzbrojení francouzské armády se stalo vládní prioritou až po remilitarizaci Porýní v roce 1936 a mělo přinést výrobu 3200 tanků. I když rozhodnutí o vyzbrojení francouzské armády padlo již v roce 1934 valné výsledky nemělo. Až na počátku roku 1939 se začalo ve větší míře projevovat zvýšení vládních výdajů na modernizaci armády, toho roku bylo vyrobeno 1913 moderních tanků. Proto měla francouzská armáda na začátku roku 1940 v severozápadní Francii k dispozici 2900 nových tanků, což byl větší počet, než měla ve stejné době německá wehrmacht, a to včetně československých tanků. O technicky větší vyspělosti německých tanků se také hovořit nedalo, neboť svými parametry a výzbrojí se francouzské tanky těm německým plně vyrovnaly.²³

Ve srovnání dělostřelectva měla Francie, co se do počtu týče, značnou převahu, disponovala totiž počtem 11 200 děl proti 7710 kusům německých děl, přičemž francouzská

²¹ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0., s. 23.

²² ALLCORN, William. *Maginotova linie 1928-45*. Praha: Grada, 2007. Fortifikace (Grada). ISBN 978-80-247-1887-3., s. 8.

²³ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1., s. 34.

artilerie měla větší množství tzv. velkorážních těžkých děl, nicméně v počtu protitankových kanonů měla německá wehrmacht jistou převahu. Proto při mobilizaci francouzské armády bylo k dispozici pouze 270 hlavní a každá pěší divize jich měla dostat 12, což bylo nerealistické, a tak musela řada divizí používat protitanková děla z předchozí války, která nebyla proti moderním obrněncům dostatečně účinná.²⁴

Největší rozdíl proti sobě stojících protivníků na západní frontě byl ve vzdušných silách. Francie začala sice již v roce 1934 přezbrojovat svá vojska, ale na letectvo byl ve francouzském vedení poněkud rozdílný náhled. Původně se totiž začala vyrábět letadla BCR – to znamenalo, že byla víceúčelová bombardovací, stíhací a průzkumná. Výsledek tedy byl, že prakticky nevynikala v ničem.²⁵

Rok 1936 se nesl v duchu vzdušné revoluce, evropské velmoci vynesly na světlo světa nové generace bojových letounů. Britský průmysl přišel se stíhačkami Hawker Hurricane nebo bombardéry Vickers Wellington. Německo přišlo s Messerschmitty Bf 109 a střemhlavými bombardéry Junkers 87. Francouzskou odpovědí na vývoj nových strojů byl stíhač Morane – Saulnier 405/406 a bombardér Bloch 131.²⁶ Rozhodujícím faktorem v připravenosti vzdušných sil na nadcházející válku byla sériová výroba nových prototypů, do které se Velká Británie i Německo pustilo ihned. Francie držící se obvyklého výrobního postupu prováhala šanci držet krok ve velkosériové výrobě a nedokázala tak zastaralé stoje dostatečně rychle nahradit, což se prakticky nepodařilo až do porážky v roce 1940.²⁷

Britská pozemní vojska byla tvořena dvěma částmi tzv. britskou armádou a teritoriální armádou, která sloužila hlavně k obraně Britských ostrovů a impéria. Britská armáda byla doplňována na základě dobrovolnosti, to se změnilo až v roce 1939, kdy vláda nařídila povinné odvody.

Nejsilnější částí vojsk Velké Británie bylo její námořnictvo, na které byli Britové právem hrdí, protože patřilo mezi největší na světě. Svou tonáží v roce 1938 se rovnalo námořnictvům Itálie, Německa a Francie dohromady.

Další silnou částí královské armády bylo její letectvo Royal Air Force, neboť britští představitelé zastávali stále větší názor, že samotné námořnictvo na ochranu ostrovů stačit nebude.²⁸ Proto již v roce 1934 začala britská vláda urychleně vytvářet moderní konkurenci

²⁴ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1., s. 36.

²⁵ Tamtéž, s. 39.

²⁶ MICHL, Jan. *Bitva o Francii: příčiny porážky Armée de l'Air*. Praha: Naše vojsko, 2011. ISBN 978-80-206-1179-6, s. 13.

²⁷ Tamtéž, s. 14.

²⁸ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8, s. 111.

schopné letectvo. Na začátku budování nejdříve přišel nábor nových pilotů a příslušníků leteckého personálu, kdy během let 1935–1938 vzrostl početní stav z 30 000 osob na 93 000. Dále se začala intenzivně vyvíjet nová letadla, která by výkonnostně předčila vzdušné síly nepřítele. Enormní podpora letectva a jeho vývoje zapříčinila vznik nových výrobních kapacit, které v roce 1935 činily 23 továren na konstrukci letadel a motorů pro ně potřebných. Díky tomuto předválečnému úsilí mělo Britské impérium v roce 1938 k dispozici 2 500 bojových letounů, které mohly být důstojnou konkurencí v nadcházející válce.²⁹

1.2 Německo před bitvou o Francii

Rozhodujícím bodem ve směřování Německa jako vojenské velmoci byl rok 1934, kdy zemřel prezident Paul von Hindenburg a Hitlerovi se tak otevřela cesta k absolutní moci v Německé říši.³⁰ Ihned po této události byli vrchní vojenská představitelé vyzváni, aby složili přísahu: „*Přísahám před Bohem, že ve všem poslechnu Adolfa Hitlera, Führera Říše a německého lidu, nejvyššího velitele wehrmachtu a zavazuji se na svou vojenskou čest zachovávat tuto přísahu, ať se stane cokoliv, i za cenu ztráty života.*“³¹ První kroky Adolfa Hitlera ve funkci Führera vedly k porušení Versailleské smlouvy, vydal rozkazy, aby byly stavy vojska do konce roku 1934 ztrojnásobeny, tj. ze 100 000 mužů na 300 000. V témže roce také Hitler vyhlásil brannou povinnost a začal budovat „mírovou armádu“. Když se ani těmito porušeními smlouvy z Versailles Francouzi a Britové nezaobírali, přestala tak pro Hitlera tato omezující dohoda fakticky platit.³² V roce 1936 si Německo vzalo zpět své Porýní, čímž způsobilo dvě věci, pomohlo opět plně rozběhnout německý průmysl, který z velké části v této oblasti sídlil a roztrhalo na kusy už tak víceméně nedodržovanou Versailleskou smlouvu.³³

Letectvo stejně tak jako ostatní části německé armády se začali plně obnovovat až ve chvíli, kdy se Adolf Hitler stal německým kancléřem. Luftwaffe byla oficiálně založena v roce 1935, však již od roku 1927 připravovalo Německo pod záštitou civilních aerolinek své bojové piloty, kteří se pak staly oficiálními příslušníky válečného letectva. Ve stejných letech se do vývoje letadel začala zapojovat nová jména: doktor Focke a inženýři

²⁹ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8, s. 113.

³⁰ ŠEDIVÝ, Martin. *Vzestup německého obra. Válka REVUE Speciál Československo 1938*. 2013, (6). ISSN 1804-0772, s. 10.

³¹ MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939-1945*. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0818-4, s. 29.

³² HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: první díl, blesková válka*. Praha: Slovanský dům, 2000. ISBN 80-86421-06-6, s. 22.

³³ Tamtéž, s. 23.

Messerschmitt, Heinkel a Wulf, kteří v následujících letech začali vyrábět stejnojmenná bojová letadla.³⁴ Paradoxem je, že určitá část úspěchu Luftwaffe může být připisována i Sovětskému svazu, který umožnil na svém území tajný výcvik německých pilotů a testování prototypů moderních letounů. Fakticky tak byla do SSSR odesílána všechna moderní bojová letadla na zalétávání.³⁵

Válečné zkušenosti získali příslušníci německé legie Condor ve španělské občanské válce, kde stáli na straně generála Franca. Zde také vznikl systém spolupráce a podpory s mechanizovanými jednotkami, který v druhoválečných letech generál Guderian zařadil do své bojové doktríny. Luftwaffe se stala nástrojem přímé podpory obrněných divizí, ve které nejvýznamnější roli hrály střemhlavé bombardéry Junkers 87 známé jako štika. Tyto letouny měly během prvních let války skvělé výsledky, a to nejen v ničení nepřátelských cílů, ale také v oblasti psychiky protivníků, protože měly k trupu letadla přidělanou sirému, která při střemhlavém sestupu během útoku vydávala silný jekot.³⁶

Klíčový obraz luftwaffe vytvořila nacistická propaganda v polovině třicátých let, když Herman Göring postupně zval do Německa francouzské a britské odborníky, ukazoval jim velké množství letadel v továrnách, a dokonce i ukázky bojových akcí střemhlavých bombardérů. Vyslanci spojeneckých zemí se pak vraceli domů s pocitem, že Německo je nepřemožitelná vzdušná velmoc. Skutečnost však byla jiná, na tyto přehlídky byla svážena letadla z celé země, takže to, co vypadalo jako jeden segment výroby bylo vlastně celé letectvo, byla to propagandistická lest, ale na spojence měla velký vliv.³⁷ Nicméně obavy spojenců byly oprávněné, neboť v roce 1939 byl letecký průmysl v Německé říši skutečně světovou špičkou a pyšnil se nejlepšími letadly své doby.³⁸

Německé námořnictvo bylo ve stejné situaci jako zbytek ozbrojených sil, vztahovali se na něj části Versailleské smlouvy a prakticky tak nemohlo disponovat konkurenceschopnou flotilou. To se začalo měnit až v roce 1935, když už v čele říše stál Adolf Hitler, který smlouvou opovrhoval. V témže roce Británie podepsala s Německem námořní dohodu, podle níž mohli Němci začít stavět větší lodě, než jim ukládal Versailleský mír. Díky těmto

³⁴ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: první díl, blesková válka*. Praha: Slovanský dům, 2000. ISBN 80-86421-06-6, s. 28.

³⁵ ČERNÝ, Vladimír. *Skrytý zrod vojenské velmoci. Extra VÁLKA – II. světová*. 2020, (9). ISSN 1805-0298, s. 7.

³⁶ MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939-1945*. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0818-4, s. 47.

³⁷ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: první díl, blesková válka*. Praha: Slovanský dům, 2000. ISBN 80-86421-06-6, s. 30.

³⁸ PAVELEC, Sterling Michael. *Německé letectvo 1933-1945: fakta a statistické údaje o Göringově válečném letectvu*. Praha: Svojtka & Co., 2011. Druhá světová válka v datech. ISBN 978-80-256-0576-9, s. 32.

událostem vznikla kriegsmarine a začala budovat svoji flotilu. Německé loděnice zahájily stavbu křižníků Scharnhorst, Gneisenau a bitevních lodí Bismarck a Tirpitz. Pod dohledem Karla Dönitze se začala budovat také ponorková flota, která měla v případě války narušovat především obchodní trasy Velké Británie.³⁹

V roce 1938 Hitler připojil k Německé říši Rakousko a československé pohraničí, v březnu 1939 pak to co z Československa zbylo a vytvořil tak protektorát Čechy a Morava.⁴⁰ Německé říši se díky těmto územním ziskům dostalo také válečného materiálu a průmyslové kapacity, která byla v budoucím válečném konfliktu plně zužitkována německou armádou. Když si pak generál Guderian přijel do Brna prohlédnout československou obrněnou techniku byl potěšen, že bude moci tyto stroje použít v nadcházejícím polském a francouzském tažení.⁴¹

Křest ohněm byl pro německou armádu vpád do Polska, když se 1. září 1939 wehrmacht začala valit přes polské hranice bylo zřejmé, že Francie a Velká Británie dodrží spojenecké smlouvy s Polskem a vyhlásí Německé říši válku, to se také 3. září stalo, avšak účinná vojenská pomoc od západních spojenců nepřišla.⁴² Německé divize proto rychle postupovaly a jejich útok vedený ze třech směrů polskou obranu pohotově prorazil a značnou část armády obklíčil.⁴³ Dlouhý odpor Polska se bez spojenecké podpory nedal očekávat, Němci měli na vrch v každém ohledu a drtivá kooperace Luftwaffe a pancéřových divizí Polskou armádu rychle decimovala. Pomyslným nožem v zádech byla sovětská ofenziva z východu, která polský odpor definitivně zlomila.⁴⁴

³⁹ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: první díl, blesková válka*. Praha: Slovanský dům, 2000. ISBN 80-86421-06-6, s. 35.

⁴⁰ ZITELMANN, Rainer. *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*. Praha: Naše vojsko, 2017. ISBN 978-80-206-1640-1, s. 109.

⁴¹ GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9, s. 62.

⁴² ZITELMANN, Rainer. *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*. Praha: Naše vojsko, 2017. ISBN 978-80-206-1640-1, s. 128.

⁴³ WILLIAMSON, Gordon. *SS: Hitlerův nástroj teroru: [ucelená historie – od pouličních bojůvek k Waffen-SS]*. Praha: Svojtka & Co., 2007. ISBN 978-80-7352-745-7, s. 48.

⁴⁴ MACKENZIE, S. P. 2. *světová válka v Evropě: [historie, fakta, dokumenty]*. Brno: CPress, 2012. ISBN 978-80-264-0020-2, s. 16.

2. Průběh bitvy o Francii

2.1 Operace Fall Gelb

10. května 1940 ve tři hodiny ráno zasílá Německo notu vládám belgického a holandského království, ve které sděluje, že obsadí jejich země. Casus belli je v této notě popsána jako snaha předejít obsazení belgického a holandského území armádami Francie a Velké Británie.⁴⁵

Přibližně ve 4.35 ráno začala německá ofenziva, jako první začala přes hranice Nizozemska, Belgie a Lucemburska přilétat letadla s německými výsadkovými jednotkami, které měli obsadit klíčové body obrany a mosty. Mezitím se německé pozemní jednotky začaly valit přes hranice Lucemburska, Belgie a Nizozemska. Dvě hodiny po začátku německého útoku byla Francie požádána belgickou vládou o pomoc. Vrchní velitel spojeneckých vojsk generál Gamelin proto nařídil, aby byl aktivován plán „Dyle“, což představovalo přesunutí severovýchodní skupiny armád na belgické území a založení frontové linie na řece Dyle. (příloha č.2)⁴⁶

Za svítání tři skupiny armád zahájily operaci „Fall Gelb“ celkem 135 divizí německé wehrmacht začalo plnit své rozkazy, mezi ně patřila i 1., 2., a 10. tanková divize, ze kterých se skládal Guderianův 19. pancéřový sbor.⁴⁷ Skupiny armád byly rozděleny podle směru útoku. Skupina armád B, které velel Fedor von Bock měla operační pole působnosti od moře na jih k Cáchám. Prostřední část fronty od Cách k Trevíru zajišťovala skupina armád A pod velením Gerda von Rundstedta. Právě zde bylo nejpočetnější zastoupení tankových divizí. Poslední skupina armád C pod velením Wilhelma von Lebba měla za úkol krýt levé křídlo ofenzivy a směřovat svým útokem k Maginotově linii. Plán německé armády byl takový, že skupina armád B porazí holandskou a belgickou armádu a zahájí útok na postavení spojenců v severovýchodní Francii, skupina armád A překročí Mázu u Sedanu a její tankové divize se pak povalí na sever až ke kanálu La Manche a odříznou tak spojeneckou severovýchodní skupinu armád od zbytku vojsk, skupina armád C zaútočí na Maginotovu linii a bude tak držet její vojenský potenciál na místě.⁴⁸

⁴⁵ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0, s. 63.

⁴⁶ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1, s. 61.

⁴⁷ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0, s. 66.

⁴⁸ THOMAS, Nigel. *Německá armáda za druhé světové války: 1939-1945*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1826-9, s. 14.

Proti německému útoku byly připraveny spojenecké síly, které byly rozmístěné ve třech skupinách linoucích se od průlivu La Manche podél hranic s Belgií, Lucemburskem až ke Švýcarsku. První uskupení spojenců na severovýchodní hranici Francie se skládalo ze 7. francouzské armády pod velením generála Girauda, jižně od jeho pozic byl britský expediční sbor pod velením Johna vikomta Gorta (BEF). Další byla 1. armáda, která byla natočena směrem k belgickému vnitrozemí, oblast Arden měla zajišťovat 9. francouzská armáda a poslední součástí tohoto uskupení armád byla 2. armáda pod velením generála Huntzingera, jenž směřovala k Lucembursku.⁴⁹ První uskupení bylo stěžejním bodem obrany i případného útoku francouzské armády, protože mělo největší podíl mechanizovaných divizí a mužstvo bylo složeno z členů řadového vojska, nikoli ze záloh, jak tomu bylo například u jiných armád.⁵⁰ Druhé uskupení se skládalo ze tří francouzských armád 3., 4. a 5., jejíž operační působiště zahrnoval hraniční pás od Met až po Štrasburk. Třetí uskupení zahrnovala 8. a 9. francouzská armáda, která měla postavení na hranicích se Švýcarskem, protože se Francie obávala, že by Německo mohlo porušit švýcarskou neutralitu.⁵¹

První den invaze byl pro německou armádu velmi úspěšný, Skupina armád B díky momentu překvapení a promyšlenému využití výsadkových jednotek obsadila klíčové body obrany v, do poslední chvíle neutrální, Belgii a Nizozemsku.⁵²

V brzkých ranních hodinách se nad holandskými městy Haagem a Rotterdamem objevili němečtí výsadkáři, aby obsadili důležité mosty. Dále byl zahájen německý útok na nizozemské pohraniční opevnění, tento nečekaný úder na hranicích i ve vnitrozemí Nizozemska zapříčinil velké znepokojení a zmatek v holandských řadách, z čehož čerpaly obrněné jednotky wehrmacht a již 12. května se spojili s paradesantními jednotkami v Rotterdamu.⁵³ Nizozemská armáda se stáhla mezi řeky Mázou a Waal, aby měla strategické postavení k obraně Amsterdamu a Utrechtu, avšak holandské letectvo bylo ve srovnání s luftwaffe jen slabým příbuzným, a když Německo začalo hrozit, že bude bombardovat velká města plná lidí, Nizozemsko složilo zbraně a podepsalo 14. května kapitulaci. Nicméně

⁴⁹ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0, s. 67.

⁵⁰ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 101.

⁵¹ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0, s. 67.

⁵² LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 81.

⁵³ Tamtéž, s. 82.

k velkému náletu na Rotterdam stejně došlo, pravděpodobně chybou v komunikaci německého velení.⁵⁴

Dobytí Nizozemska však nebylo hlavním cílem útoku, protože mnohem větší část operace měla vést přes belgické území. 10. května brzy ráno němečtí výsadkáři přistáli na kluzácích na střeše pevnosti Eben Emael, jenž byla severně od Lutychu a na mostech, které vedly přes Albertův kanál z Maastrichtu do Antverp. Právě podél Albertova kanálu měla být belgická obraná linie, jejímž klíčovým bodem byla právě pevnost Eben Emael, kterou němečtí parašutisté dokázali během několika málo hodin eliminovat. 11. května německé tanky obsadily Lutych a obrana na Albertově kanálu se zhroutila, belgická armáda se musela stáhnout za další přírodní překážku, a to řeku Dyle, kde se již spojila s francouzskou a britskou armádou. Tato postavení bylo možno hájit, nicméně, když 15. května bylo zřejmé, že oblastí Arden se valí německé tankové jednotky, musely spojenecké armády ustoupit, aby zcela neodkryly své jižní křídlo.⁵⁵

Za úsvitu 10. května se na hranicích Lucemburska shromáždila největší tanková skupina, kterou světlo světa spatřilo. (příloha č.3) Skládala se ze tří tankových sborů, ve kterých operovalo sedm pancéřových divizí, ty však tvořily jen malou část celé skupiny armád A, jež měla přibližně padesát divizí.⁵⁶ Hlavní úder směřující přes Ardeny měla zasadit Kleistova tanková skupina, která byla složena z 19. tankového sboru generála Heinze Guderiana, jenž směřoval k Sedanu, který bránila 2. francouzská armáda a 41. tankového sboru generála Reinhardta směřujícího k Monthermé bráněné 9. francouzskou armádou. Severněji byla 15. tanková skupina generála Hotha, která směřovala k Dinantu, bráněnému také 9. armádou, původně tato tanková skupina měla pouze krýt hlavní úder na Sedan, ale nakonec sehrála významnou roli i díky veliteli 7. tankové divize generálu Erwinu Romelovi.⁵⁷ (příloha č.4)

Předsunutě obrněné divize skupiny armád A pod velením generála Guderiana vyrazily v ranních hodinách 10. května přes Lucemburské hranice a již odpoledne prorazily hraniční opevnění v Belgii, kde se spojily s letecky přepraveným plukem Grossdeutschland, německé jednotky však nepostoupily za belgické hranice nikterak hluboko, neboť přesun komplikovaly poškozené cesty a v hornatém prostředí Arden je nebylo možné objet,

⁵⁴ CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0, s. 18.

⁵⁵ Tamtéž, s. 19.

⁵⁶ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 86.

⁵⁷ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1, s. 64.

nicméně přes noc se je podařilo dostatečně opravit a další postup byl tedy zajištěn.⁵⁸ První střet Guderianovy tankové divize přišel 11. května před belgickým městem Neufchateau, kde se střetly s belgickými pohraničními myslivci a předsunutou francouzskou jízdní divizí, při tomto krátkém boji však Němci neutrpěli vážnější ztráty, spojenecké jednotky donutili k ústupu a belgické město obsadili.⁵⁹ Dalšího dne večer Guderianova 1. a 10. tanková divize obsadila východní břeh Mázy a dobyla část města Sedanu ležící právě na této straně řeky. Po úspěšném přesunu jednotek k Máze generál Guderian obdržel rozkaz od velitele tankové skupiny generála von Kleista, že má naplánovat útok přes Mázu na 13. května 16:00.⁶⁰ Německé jednotky měly pro přechod Mázy vyčleněnou silnou leteckou podporu, bez které by pravděpodobně nezískaly tak významného úspěchu. Pozice francouzských divizí bránících se na Máze byly totiž devastovány nálety střemhlavých bombardérů štuka, které měly velký vliv hlavně na morálku obránců. Na konci dne se německé armádě podařilo překročit Mázu na třech místech, u Sedanu to byly tři tankové divize generála Guderiana, nedaleko Dinantu 7. pancéřová divize generála Romela a u Monthermé Renihardtův 41. tankový sbor.⁶¹

Když se vrchní velitel severovýchodní skupiny armád francouzský generál Georges dozvěděl o průlomu na Máze vyhrkly mu slzy. Samotný fakt, že Němci vytvořili předmostí za Mázou ještě nepředstavoval katastrofu, protože pozice wehrmacht nebyly dost silné na případný protiútok. Francouzi sice útok na předmostí plánovali, avšak v celé bitvě o Francii byla rozhodující rychlost, se kterou dokázaly jednotlivé armády a jejich velení reagovat na nepřítele, což bylo hlavně ve francouzských řadách velkým problémem. Proto když generál Lafontaine, velitel 55. pěší divize, dostal rozkaz k útoku na německé předmostí u Sedanu, trvalo mu devět hodin, než vydal povel k ofenzivě. Němci však během těchto devíti hodin přesunuli přes řeku dostatečné množství tanků a dokázali protiútok odrazit. To způsobilo, že tato francouzská divize, jež byla značně demoralizovaná nálety střemhlavých bombardérů, přestala existovat jako bojová jednotka. 71. pěší divize, která stála na pravém křídle obrané linie u Sedanu se rozpadla po zjištění, že 55. divize se zhroutila.⁶²

Když se generálovi Guderianovi podařilo odrazit francouzský protiútok zaměřil svoji pozornost na západ a do večera prolomil zbytek francouzských linií, nyní Němcům

⁵⁸ GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9, s. 97.

⁵⁹ Tamtéž, s. 98.

⁶⁰ Tamtéž, s. 100.

⁶¹ CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0, s. 21.

⁶² JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1, s. 73.

v postupu ke kanálu La Manche nebránilo prakticky nic. I přesto Guderian neprožil klidnou noc, neboť dostal rozkaz od velitele tankové skupiny von Kleista, aby svůj postup zastavil.⁶³ (příloha č.5) Nicméně, po telefonátu s Kleistem získal svolení pokračovat v postupu dalších dvacet čtyři hodin. Guderianovy tankové divize využily tohoto povolení k postupu a spojily se s divizemi generála Reinhardta, které postupovaly od Monthermé a divizemi generála Hotha, jenž směřovaly od Dinantu.

16. května v noci se německé obrněné jednotky zastavily na řece Osie 80 kilometrů severozápadně od Sedanu, ani teď však Němce nezatavili spojenci, ale všudypřítomný strach německého velení, že svým rychlím postupem odkrývají jen slabě chráněné levé křídlo. Hitler proto chtěl, aby tankové jednotky počkaly na pěší divize, které zaujmou dostatečně silné obrané pozice po jejich boku a nedojde tak k možnému francouzskému prolomení fronty a odříznutí nejsilnější části německé armády.⁶⁴

Když konečně dostaly obrněné svazky wehrmacht 19. května povolení k dalšímu postupu, zaměřily svůj úder k městům Cambari a Péronne, což byla nejkratší cesta k průlivu La Manche.⁶⁵ Téhož dne večer německé jednotky dosáhly svých předurčených cílů a mohly plánovat další útok. Němci na 20. května připravili dva výpady první k Amiens a druhý přes město Albert až k Abbeville, jenž leželo několik kilometrů od samotného kanálu mezi Francií a Velkou Británií. Německý postup se neseťkával s větším odporem spojeneckých sil, a proto byla města úspěšně obsazena. V noci se dokonce jeden z praporů 2. tankové divize probojoval až k Atlantiku u Noyelles.⁶⁶ (příloha č.6) 21. května dostal generál Guderian rozkaz zahájit postup směrem na sever a obsadit tak přístavní města na březích kanálu La Manche. Proto vypracoval plán, ve kterém měly jeho divize obsadit Calais, Boulogne a Dunkerque. Poslední zmíněné město měla obsadit 10. tanková divize, kterou však vrchní velení vyhradilo jako záložní, protože se stále obávalo spojeneckého protiútoků. Guderianův plán na dobytí Dunkerque tedy musel být zastaven.⁶⁷ Téhož dne zahájily britské jednotky protiútok u Arrasu, který měl být snahou na spojení s francouzskými silami na jihu. Útok byl Němci odražen, ale u německého vrchního velení způsobil značné obavy.⁶⁸

⁶³ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 87.

⁶⁴ Tamtéž, s. 88.

⁶⁵ GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9, s. 110.

⁶⁶ Tamtéž, s. 112.

⁶⁷ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0, s. 139.

⁶⁸ CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0, s. 21.

22. května postup guderianových divizí izoloval Boulogne a následujícího dne i Calais. Nyní stály německé tankové divize v Gravelines, které se nacházelo pouhých 16 kilometrů od Dunkerque, právě toto přístavní město bylo poslední šancí britského expedičního sboru na únik z Francie.⁶⁹ Německé vítězství a úplné zničení BEF bylo v tuto chvíli na dosah ruky, britský expediční sbor stále existoval a vzbuzoval v německých řadách značný respekt, ale kdyby přišel o poslední zásobovací koridor přes Dunkerque byl by v zoufalé situaci a buď by se vzdal, nebo byl v obklíčení pomalu decimován dělostřelectvem a luftwaffe.⁷⁰ Avšak před závěrečným nápirem na britské a francouzské pozice přišel rozkaz zastavit postup. Tento příkaz nejprve přišel od velitele skupiny armád A generála Rundsteda a samozřejmě vzbudil nevoli velitelů tankových divizí, kteří měli slavné vítězství na dosah ruky, když však 24. května dorazil do velitelského stanu Gerda von Rundsteda Adolf Hitler a potvrdil jeho rozkaz z minulého dne bylo jisté, že proti vůli samotného Führera si nikdo nedovolí protestovat.⁷¹

2.2 Operace Dynamo

16. května se na rozkaz generála Gorta britský expediční sbor stáhl z přední pozice na bruselské frontě a měl zaujmout obranné postavení na řece Šeldě, než však této pozice dosáhl, Guderianovy divize odřízly BEF a francouzskou armádu na jihu u Amiens a Abbeville. 19. května Gort podal hlášení britské vládě, ve které vysvětloval, že když bude nucen, pokusí se o ústup k Dunkerque. Rozkaz od britské vlády zněl však jasně, aby BEF postupoval na jih do Francie a snažil se prolomit obklíčení. Odpověď, kterou velení expedičního sboru dostalo bylo v souladu s plánem generála Gamelina.⁷² 20. května byl francouzským ministerským předsedou Paulem Reynaudem odvolán generál Maurice Gamelin z pozice vrchního velitele spojeneckých vojsk ve Francii a nahradil ho generál Maxime Weygand.⁷³

Nový velitel spojeneckých vojsk Weygand ihned zrušil všechny rozkazy vydané jeho předchůdcem a po třech dnech tedy 22. května vypracoval plán, který se prakticky

⁶⁹ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 91.

⁷⁰ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0, s. 140.

⁷¹ Tamtéž, s. 149.

⁷² LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 92.

⁷³ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0, s. 110.

ztotožňoval s tím, který vytvořil Gamelin.⁷⁴ Plán vypadal tak, že britská a francouzská armáda zaútočí přes Arras směrem na jih a francouzská, nově vzniklá, armáda pod velením generála Fréra povede současně útok na sever k obklíčeným spojeneckým silám.⁷⁵ Takto celý plán vypadal na velitelském stole, realita byla však jiná, každý z velitelů předpokládal, že stěžejní roli v průlomu má hrát někdo jiný. Weygand očekával, že to má být Gort a ten se domníval, že to musí být Frére.⁷⁶ Britský útok u Arrasu sice přinesl menší úspěch, ale v celkovém měřítku neměl prakticky žádný význam. Zatímco zpožděná protiofenziva z jihu byla snadno zastavena německými divizemi a stala se z ní doslova fraška. Na severovýchodní straně spojeneckého kotle neustával tlak od Bockovy skupiny armád B, a tak se musely spojenecké jednotky stahovat blíže k pobřeží. 25. května generál John Gort nařídil svým jednotkám definitivní ústup k Dunkerqu. Téhož dne Bockova skupina armád narušila belgické obrané pozice a král Leopold informoval Churchilla, že situace je zoufalá. Týlové jednotky belgické armády se již blížily k moři a značná část Belgie byla obsazena německou armádou, v návaznosti na to král Leopold III. požádal o příměří a 28. května Belgické království kapitulovalo.⁷⁷

Již 19. května dostal admirál Bertram Ramsay od vlády Spojeného království rozkaz, aby začal připravovat evakuaci BEF z Francie. V Británii byly též mobilizovány lodě všech možných kategorií, které měly s evakuací pomoci.

26. května ráno byla na rozkaz britské admirality zahájena operace Dynamo, jejíž účelem bylo dostat z obklíčení co největší část britského expedičního sboru.⁷⁸ Díky tomuto plánu britského velení bylo mezi 27. květnem a 4. červnem evakuováno z německého obklíčení u Dunkerque 338 tisíc spojeneckých vojáků, přičemž velkou většinu tvořily jednotky britského expedičního sboru a druhou část tvořenou přibližně 140 tisíci Francouzi, kteří byli transportováni loděmi do Velké Británie.⁷⁹ 4. června vystoupil před britským parlamentem ministerský předseda Winston Churchill a oznámil úspěch operace Dynamo, která odvrátila Britské impérium od válečné katastrofy. BEF sice na pobřeží zanechal veškerou techniku a zbraně, ale právě vojáci samotní měli být rozhodujícím faktorem

⁷⁴ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 92.

⁷⁵ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1, s. 121.

⁷⁶ Tamtéž, s. 122.

⁷⁷ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 93.

⁷⁸ CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0, s. 22.

⁷⁹ MACKENZIE, S. P. 2. *světová válka v Evropě: [historie, fakta, dokumenty]*. Brno: CPRESS, 2012. ISBN 978-80-264-0020-2, s. 20.

v dalším průběhu války, kterou Velká Británie odhodlaně povede proti nacistickému Německu.

Německý neúspěch v zasazení rozhodujícího úderu obklíčeným spojeneckým jednotkám nesl Hitler samotný, který vydal německým pozemním silám rozkaz zastavit postup, a tak umožnil spojencům se opevnit v obraném perimetru kolem Dunkerque, přičemž byl na naléhání Hermana Göringa ujišťován, že zásadní úlohu při zničení obklíčených Britů a Francouzů má hrát právě luftwaffe. Letectvo samotné nemohlo myšlenku totálního zničení nepřítele přirozeně naplnit, proto 26. května byl vydán další rozkaz, který umožňoval německým vojskům pozemní útok na obklíčené armády spojenců, ale ty se díky dvoudennímu oddechu stačily dostatečně připravit a překvapily wehrmacht silným odporem, díky kterému umožnily evakuaci z Dunkerque.⁸⁰ „*Musíme být velmi opatrní, abychom nezaměňovali toto vykoupení s vítězstvím. Války se nevyhrávají evakuacemi.*“ Slova Winstona Churchilla, která vystihovala fakt, že Dunkerque byl sice úspěch, ale celkový vývoj války ve Francii je nečekaným nezdarem spojeneckých armád.

2.3 Operace Fall Rot

Když 4. června skončila evakuace BEF a části francouzské armády, bylo zřejmé, že německá operace Fall Gelb byla úspěšná. Německo totiž během tří týdnů dosáhlo svých primárních cílů, což bylo dobytí Belgie, Nizozemska, Lucemburska a severovýchodní části Francie.⁸¹ Rozhodujícím faktem v dalším průběhu bitvy však byl počet divizí. Francouzská armáda do té doby totiž přišla o bezmála 30 divizí a celý BEF, přičemž wehrmacht stále disponoval 140 divizemi, mezi něž patřilo i 10 tankových divizí.⁸²

Francouzské obranné linie se nyní nacházeli na řece Sommě, řece Asine a vedly až k Maginotově linii. Jednotky francouzské armády tudíž musely bránit delší úsek fronty než na začátku celé bitvy. Německý plán a operační působíště bylo rozděleno do třech úderů. První měl zajistit generál Hoth, jehož tanková skupina zajišťovala útok severozápadním směrem od Amiens k moři. Druhý úder směřoval k dolním toku řeky Oise a Paříži, na který byly vyčleněny tankové sbory generála Kleista. Třetí operační působíště bylo svěřeno generálu Guderianovi a nacházelo se mezi řekami Mázou a Aisne.⁸³ Odkud měly

⁸⁰ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8, s. 422.

⁸¹ Tamtéž, s. 423.

⁸² CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0, s. 23.

⁸³ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 101.

Guderianovy divize postupovat dle potřeby a rozkazu buď na Paříž, Verdun, nebo na planinu Langres, která se nachází před Dijonem.⁸⁴ (příloha č.7)

5. června začal německý útok na řece Sommě, francouzští obránci odolávali útoku dva dny, avšak 7. června tanková divize generála Rommela prolomila frontovou linii a zamířila k Rouenu, kde 9. června spolu s dalšími jednotkami překročila řeku Seinou.⁸⁵ Téhož dne se do ofenzivy pustily i Guderianovy divize, které zaútočily jihovýchodním směrem přes řeku Aisne k Dijonu a do týlu Maginotovy linie.⁸⁶ Jediný Kleistův postup neprobíhal podle očekávání a setkal se s tuhým odporem, proto byl jeho útok operativně upraven a měl hlavní těžiště úderu přenést přes průlom, který se podařil v operačním působišti Guderianova tankového sboru. Výpad guderianových a kleistových tanků ke švýcarským hranicím rychle odřízl všechny francouzské divize nacházející se na Maginotově linii a znovu roztříštil již tak slabou francouzskou obranu.⁸⁷ Hothovo tankové uskupení, jenž operovalo podél pobřeží Atlantického oceánu rychle obsazovalo další přístavy nacházející se u Lamanšského průlivu, a fakticky tak izolovalo Francii od Velké Británie. Postup byl tak rychlý, že Romelovy divize za jediný den urazily 260 kilometrů.

17. června obsadily přístavní město Cherbourg, kde zajali 30 000 francouzských vojáků. 19. června Němci obsadili Brest a dostali se k západním pobřeží Atlantiku.⁸⁸

Poté co Němci 7. června prolomili Weygandovu linii na Sommě, žádal Weygand vládu, aby začala jedna s Německem o příměří. 9. června se vláda pouze rozhodla opustit Paříž a přesunula se do Tours, kde jí následně navštívil Winston Churchill a snažil se francouzské představitele povzbudit k dalšímu vedení války, avšak neúspěšně. 11. června od generála Weyganda přišla vládě zpráva, že bitva je prohraná. Francouzská vláda tedy znovu rozhodovala, jestli kapitulovat, nebo vést válku ze severní Afriky. Důležitější rozhodnutí nepřijala a nařídila Weygandovi pokusit se Němce zastavit na Loiře. 14. června wehrmacht vstoupila do Paříže a Weygand stále horlivěji naléhal, aby Francie kapitulovala. 16. června rezignoval ministerský předseda Reynaud a na jeho místo přišel maršál Pétain, který sestavil novou vládu, a ještě téhož večera poslal Hitlerovi žádost o příměří.⁸⁹ Kapitulace byla

⁸⁴ GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9, s. 122.

⁸⁵ CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0, s. 23.

⁸⁶ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8, s. 424.

⁸⁷ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 101.

⁸⁸ MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939-1945*. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0818-4, s. 82.

⁸⁹ LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 102.

podepsána francouzským generálem Hutzingerem 22. června v železničním vagonu u Compiègne, a to ve stejném vagonu, ve kterém podepisovalo Německo kapitulaci v roce 1918.⁹⁰ (příloha č.8)

17. června pronesl maršál Pétain projev, ve kterém prohlásil, že je nutné přerušit boje. Když se tato zpráva dostala k vojákům samotným, naprosto zlomila zbývající odpor francouzské armády. Němci zprávu zachytili, a když se Romelovy tanky dostaly k Cherbourgu, nečekal je žádný odpor a Francouzi nechali tankovou kolonu projet bez sebemenší roztržky.⁹¹ Slavná francouzská armáda byla v posledních dnech pádu Francie jen demoralizovaným uskupením bez rozhodného velení. Německá wehrmacht se před kapitulací, která vstoupila v platnost 25. června, nacházela před městy Bordeaux, Saint – Etienne, Lyonem a Grenoble. A tím, že získávala stále větší území bez boje proměnila závěrečné dny bitvy o Francii v postupnou okupaci.⁹²

3. Důsledky pádu Francie

3.1 Bilance

Drtivé vítězství, kterého Německo dosáhlo v bitvě o Francii bylo pomyslným vrcholem, na němž třetí říše v polovině roku 1940 stanula. Přitom by jen málokdo dokázal takový průběh války a pádu Francie předpokládat.⁹³ Pro spojence a obzvláště pro francouzský národ to byla největší tragédie, která se mu v jeho dlouhých dějinách udála. Země byla zničena válkou a vydána na pospas nacistickým okupantům. Obrovské materiální škody převyšoval jen tragický počet obětí na civilním obyvatelstvu.

Francouzská armáda přišla o devadesát dva tisíc mužů a dalších dvě stě tisíc vojáků bylo raněných, dále bylo během bitvy zajato jeden a půl milionu Francouzů. Do bilance nezdaru patří i sedmdesát tisíc padlých vojáků britského expedičního sboru a třicet tisíc raněných, nebo mrtvých mužů belgické a holandské armády. Německé ztráty nebyly nikterak malé, avšak stále zůstávaly ve velkém nepoměru k těm spojeneckým. Wehrmacht během celého tažení přišla o sto padesát tisíc vojáků, přičemž padlých z nich bylo přibližně čtyřicet tisíc. Francouzské letectvo prakticky přestalo existovat a britské královské letectvo ztratilo v průběhu bitvy o Francii 959 letadel, pro RAF však bylo mnohem tíživější, že přišla

⁹⁰ NEWARK, Tim. *Rozhodující bitvy dějin: úplný přehled bojových střetnutí, která změnila moderní historii*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2003. ISBN 80-7181-906-9, s. 93.

⁹¹ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: druhý díl, pád Francie*. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-29-5, s. 53.

⁹² MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939-1945*. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0818-4, s. 84.

⁹³ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8, s. 549.

o bezmála 900 pilotů, kteří se nedali nahradit tak snadno jako sestřelené stroje. Luftwaffe během bitvy utrpěla oproti pozemním jednotkám Německa mnohem větší ztráty a to 2073 letadel, což v poměru spojeneckých ztrát ve vzduchu nebylo z daleka tak pozitivní.⁹⁴

3.2 Vláda ve Vichy

Původní Francouzská republika byla rozdělena podle dokumentu, který představitelé Francie a Německa podepsaly v železničním vagonu v Compienge. Celá severozápadní část Francie od Brestu až po španělské hranice byla pod přímou správou okupačních sil, Německo si tedy ponechalo celé francouzské pobřeží Atlantického oceánu. Zbytek francouzského území tedy jihovýchod a pobřeží Středozemního moře zůstalo nově vzniklému francouzskému státu se sídlem ve Vichy.⁹⁵ Předsedou vlády byl jmenován maršál Philippe Pétain, a byl tak hlavou nově vzniklého státu. Jako místopředsedu vlády si zvolil Pierra Laval, který byl zastáncem úzké spolupráce s nacistickým Německem a fakticky tak prosazoval francouzskou kolaborační politiku. 9. července vláda ve Vichy přijala návrh zákona o změně ústavy, který v podstatě vytvořil v neokupované části Francie autoritářský režim, bylo jen otázkou času, než 11. července vichistická vláda přijala tento ústavní zákon, který de iure zrušil 3. Francouzskou republiku a anuloval principy demokracie z roku 1789.⁹⁶

3.3 Nekončící válka

Koncem červnových dnů bylo britské admiraltě zřejmé, že německá agrese se naplno obrátí proti Spojenému království a největší hrozbou po pádu Francie paradoxně nebyla Třetí říše, ale francouzská středozevní flotila, která disponovala desítkami moderních bitevních lodí a křižníků, které by v rukou Adolfa Hitlera mohly být rozhodující zbraní pro Německou invazi na Britské ostrovy. Britské velení proto vydalo rozkazy, že francouzské lodě se buď musí vzdát do rukou královského námořnictva, nebo odplout do asijských provincií, anebo být potopeny.⁹⁷ Francouzský admirál Darlan přitom dal velitelům flotil rozkaz, že lodě vydávat nemají a proti agresi se mají bránit stejnými prostředky. Část francouzské flotily v Alexandrii byla zadržena britskou eskadrou a dostala výše zmíněná ultimáta, která Francouzi po diskuzi admirálů obou stran přijali, lodě znehodnotili a opustili. V Mers – el – Kebíru, kde byla francouzská námořní základna, však k stejně mírnému řešení nedošlo. Na výzvu britského námořnictva Francouzi nereagovali, a když uplynul čas

⁹⁴ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8, s. 550.

⁹⁵ *Kronika druhé světové války*. Praha: Fortuna Print, 2000. ISBN 80-7321-072-X, s. 58.

⁹⁶ Tamtéž, s. 64.

⁹⁷ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: druhý díl, pád Francie*. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-29-5, s. 72.

ultimáta začalo námořnictvo Jeho Veličenstva palbu na francouzské lodě. Po patnáctiminutovém úderu Britů byl boj u konce, bitevní lodě Bretagne, Dunkerque a několik křižníků bylo potopeno. Francouzská vláda i lid tento čin tvrdě odsoudil a nasměroval svou nevraživost proti Angličanům. Pierre Laval i admirál Darlan žádali vyhlášení války Velké Británii, ke kterému však nedošlo.⁹⁸

Po porážce Francie, která byla německým úhlavním nepřítelem, hlavně kvůli potupnému Versailleskému míru, byl Hitler odhodlán nabídnout Velké Británii příměří. Zdálo se to k neuvěření, ale i přes všechny události měl Führer k Britskému impériu velmi kladný vztah a nechtěl ho úplně zničit.⁹⁹ Když pak Spojené království Hitlerovu nabídku míru odmítlo, Vůdce vydal rozkazy k přípravě invaze na Britské ostrovy pod krycím názvem Lvoun.¹⁰⁰ Hlavní plán operace spočíval v tom, že luftwaffe během dvou měsíců zcela zničí královské letectvo a kriegsmarine bez obav z leteckých útoků RAF přepraví německé vojáky na ostrovy.¹⁰¹ Luftwaffe však podle očekávání německého velení neměla ve vzduchu tak velkou převahu a nedokázala britskému letectvu zasadit rozhodující úder.¹⁰²

3.4 Kolonie se bouří

Po porážce Francie ještě nikdo nevěděl, na jakou stranu se přidá její rozsáhlé impérium. Bylo pochopitelné, že někteří vojenští představitelé budou kolonie vyzývat k dalšímu boji po boku Velké Británie. Generál Mittelhauser 24. června vyzval místodržící, aby zformovali koloniální vládu. Poslušný byrokratický mechanismus se však od Vichistické Francie neodvrátil a pokračoval tak v kolaborantské politice.¹⁰³ Na stranu odboje, a tedy generála de Gaulla se přidala jen Francouzská rovníková Afrika. Po válce mělo být francouzské impérium přetvořeno na Francouzskou unii, ale byla to především zástěrka, jak si udržet svojí koloniální moc. Francie po druhé světové válce modernizovala své hospodářství a neměla stejnou vojenskou moc a ani prestiž po drtivé porážce od Německa. To v 50. letech způsobilo povstání ve dvou koloniích v Indočíně a Alžírsku. Francouzské mínění ani ekonomika nebyla připravena na válku, a když v roce 1954 vietnamská armáda

⁹⁸ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: druhý díl, pád Francie*. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-29-5, s. 73.

⁹⁹ ZITELMANN, Rainer. *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*. Praha: Naše vojsko, 2017. ISBN 978-80-206-1640-1, s. 137.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 140.

¹⁰¹ MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939-1945*. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0818-4, s. 94.

¹⁰² LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7565-469-4, s. 106.

¹⁰³ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940-1944*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-912-2, s. 142.

zmasakrovala Francouze u Dien Bien Phu byl ujednáán konec války a vznikl Severní Vietnam. Svou samostatnost si po dlouhé válce vydobylo i Alžírsko a francouzské impérium se začalo rozpadat.¹⁰⁴

4. Srovnání české a zahraniční historiografie

4.1 Výběr publikací

Před zahájením srovnávání je nutné vysvětlit, proč jsem zvolil právě díla těchto autorů. Pro porovnání odborných historických publikací na téma pád Francie jsem zvolil právě ty, které mají hlavním motivem výše zmíněné téma pád Francie nebo bitvu o Francii. Mohu tedy srovnávat ucelená díla se stejným námětem, a ne pouze vybrané kapitoly obsáhlých historických děl. Ze zmíněného tedy vyplývá, že výběr takovéto zahraniční a české literatury je do značné míry omezen.

4.2 Pohled na pád Francie publikacemi českých autorů

Publikace Eduarda Čejky *Bitva o Francii* vypovídá o pádu Francie skrze československé zastoupení v bitvě samotné. V první části knihy se autor vrací ke konci první světové války a klade zde důraz na letectví, ve kterém jsou mimo jiné zmiňováni i čeští piloti bojující na bitevních polích první světové války. Zaměřuje se také na Mnichovskou krizi a hodnotí organizaci a kvalitu československého letectva. Neopomíná samozřejmě zhodnotit letectva Německa, Británie a Francie. Vyjadřuje se také k pomnichovskému Československu, nastávající druhé republice a k počátkům vzniku zahraničních odbojových center. Převážná část historického kontextu díla je věnována Československu a jeho rozpadu. Autor však zasazuje do publikace kapitoly, které přímo popisují události před samotnou bitvou o Francii z pohledu Francie, Německa a Velké Británie. Ve druhé části knihy je popsán začátek světové války a průběh Německého vpádu do Polska, skandinávské tažení a celkový průběh bitvy o Francii. Další z kapitol se zaměřují na průběh bitvy o Francii z pohledu letectva všech zúčastněných stran, ale i na československé stíhače v bitvě. Závěr knihy je věnován porážce Francie, její kapitulaci, zhodnocení bitvy a podepsání příměří s Německem. Definitivní konec je však věnován evakuaci československých vojáků z Francie.¹⁰⁵

¹⁰⁴ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940-1944*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-912-2, s. 304.

¹⁰⁵ ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8.

Další mnou zvolená publikace pro komparaci je *Bitva o Francii: příčiny porážky Armée de l'Air* autora Jana Michla, která na svém začátku popisuje francouzské letectvo jako vojenskou složku se svou vlastní organizační strukturou. Dále řeší přípravu Francie a jejího letectva na Německou ofenzivu a průběh šarvátek během podivné války. Hlavní část knihy je věnována samotné bitvě o Francii, kterou publikace až na výjimky představuje z pohledu vzdušných soubojů nad bojištěm. Závěrečné kapitoly jsou zaměřeny na francouzská a britská stíhací esa bitvy o Francii. Předposlední kapitoly knihy jsou zasvěceny polským a československým letcům, kteří během bitvy působili ve francouzských vzdušných silách a notně se zasloužili o decimaci nepřátelských letadel. Úplný konec pak hodnotí příčiny porážky Francie, ale opět především co se týče letectva.¹⁰⁶

Publikace Miroslava Šnajdra *Muži a stroje proti přívalu: stíhači RAF a Hitlerův blitzkrieg 1940* prezentuje tři stíhací eskadrony RAF působící v předsunuté letecké armádě během bitvy o Francii, konkrétně od 10. května, kdy začala německá ofenziva až do 20. května, kdy končí autorův záměr. V jedné z kapitol je i podrobný náhled na nejpoužívanější stíhací letoun Královského letectva této bitvy, a to na stíhačku Hawker Hurricane. Autor v knize popisuje jednotlivé vzdušné souboje nad francouzským a belgickým bojištěm, které museli piloti Royal Air Force proti luftwaffe vybojovat. V publikaci jsou popsány i nejdůležitější pozemní střety u Sedanu a Albertova kanálu, jež měly rozhodující vliv na výsledek celé bitvy. Stejně tak je zde zmiňována Churchillova cesta do Paříže po prolomení frontové linie u Sedanu, kdy se britský ministerský předseda setkal s francouzským protějškem Paulem Renaudem a náčelníkem generálního štábu Gamelinem a mohl tak na vlastní oči vidět francouzské představitele v zoufalé náladě. Závěr knihy hodnotí úspěchy britských letců v daném období a srovnává je se setřely Francouzů, Čechoslováků a Poláků za stejné období, přičemž vysvětluje, že v poměru použitých letadel na počet sestřelů byli Britové lepší.¹⁰⁷

4.3 Pohled na pád Francie publikacemi zahraničních autorů

Publikace Philipa Warnera *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. je ucelené pojednání o pádu Francie. Na začátku se autor věnuje postoji Británie a Francie k nechuti

¹⁰⁶ MICHL, Jan. *Bitva o Francii: příčiny porážky Armée de l'Air*. Praha: Naše vojsko, 2011. ISBN 978-80-206-1179-6.

¹⁰⁷ ŠNAJDR, Miroslav. *Muži a stroje proti přívalu: stíhači RAF a Hitlerův blitzkrieg 1940*. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN 978-80-204-2484-6.

bojovat v dalším válečném konfliktu, který by obě země přivedl zpět k hospodářské a sociální depresi, jenž ve Francii částečně panovala i před druhou světovou válkou. Autor také objasňuje, proč spojenci trpěli syndromem defenzivního myšlení a chtěli za každou cenu bojovat z poza své Maginotovy linie, a proč francouzské a britské tajné služby nezískaly informace o německém plánu a došlo k takovému taktickému překvapení, když Němci vpadli do francouzských slabin přes Ardeny. Další autorovy kroky vedou k předcházejícímu útoku Německa na Dánsko a Norsko, které pak přímo navazují na ofenzivu do zemí Beneluxu a Francie. V díle jsou popsány strategické plány obou válčících stran a taktika s jakou do bitvy chtěli vstoupit. Kniha poměrně podrobně popisuje samotné boje, kde v jednotlivých kapitolách zmiňuje nejdříve průlom Němců u Sedanu a jejich následný postup až k Dunkerqe, také se pokouší zhodnotit Hitlerův rozkaz na zastavení tankových divízi před spojeneckým obklíčením, a v neposlední řadě pak vylíčit evakuaci britského expedičního sboru z Dunkerqe. Následující kapitoly vedou spíše k analýze krize, která obklíčením spojeneckých vojsk nastala a neschopnosti vrchního velení dostatečně účinně reagovat na rychlý německý postup. Závěr knihy je věnován konečné německé ofenzivě do nitra Francie a podepsání francouzského příměří. Poslední kapitoly se zaměřují na důsledky pádu Francie a spekulují nad možnou invazí na britské ostrovy, která se však neuskutečnila.¹⁰⁸

Publikace Edwina Palmra Hyota *Válka v Evropě: druhý díl pád Francie* začíná popisem bojů, které přímo vedly k obklíčení spojeneckých vojsk v okolí Dunkerqe a pokračuje podrobným popisem evakuace britských jednotek z obklíčení. V dalších kapitolách autor zmiňuje francouzské žádosti o poslání dalších britských perutí na podporu Francie, následně přechází k německému plánování útoku do jižní Francie a průběhu bojů již značně oslabené francouzské armády, která nedokáže klást potřebný odpor a následně se úplně zhroutí. V další části autor popisuje poslední dny francouzské samostatnosti a zoufalou snahu vlády a parlamentu udělat rozhodnutí, které by buď ukončilo válku, nebo rozhodlo o pokračování odporu z Afriky, když se však Pétain stal premiérem prosadil podpis příměří, o kterém vypovídá další z Hoytových kapitol. Druhá polovina knihy je věnována britské eliminaci námořních sil Francie, které mohly padnout do německých rukou a zapříčinit tak jejich námořní převahu. Dále pak neprovedenému vylodění Němců na Britských ostrovech

¹⁰⁸ WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0.

a vítězství RAF nad luftwaffe v letecké bitvě o Británii. Závěrečné kapitoly se věnují začínající válce ve středomoří, na africkém kontinentu a bitvě o Atlantik.¹⁰⁹

Publikace Juliana Jacksona *Pád Francie: nacistická invaze 1940* pojednává o pádu Francie z mnoha pohledů a snaží se tak vytvořit ucelenou představu o této francouzské porážce. Na svém začátku popisuje připravenost Francie na válku z pohledu výzbroje a srovnává jí s německým protějškem. Dále zmiňuje francouzskou defenzivní taktiku spojenou s Maginotovou linií a uvádí, jak vypadalo spojenecké rozložení sil před bitvou. Následně důkladně líčí průběh bojů od počátku německé ofenzivy až po evakuaci z Dunkerque, kde se také zmiňuje o odvolání generála Gamelina z pozice velitele pozemních vojsk a řeší taktické plány jeho nástupce generála Weyganda. Další kapitoly jsou věnovány politickému rozložení ve Francii a uvádějí ho jako jednu z příčin francouzské porážky. Následuje část knihy, která hodnotí francouzskou armádu a popisuje její morálku, jenž také měla svůj podíl na prohře Francie. Závěrečné kapitoly využívají pro porovnání paralely z vývoje francouzských bitev během první světové války a snaží se vytvořit komplexní pohled na děsivou francouzskou porážku. Poslední z kapitol se zaměřuje na důsledky pádu Francie a jejich dopad na kolonie, ve který se původní francouzský vliv nepodařilo znovu plně nastolit, ale i na národní obnovu po roce 1945.¹¹⁰

4.4 Komparace

Zahraniční autoři publikují o pádu Francie v širším kontextu a snaží se vyjádřit ucelený pohled tím, že charakterizují předešlou celou historickou událost, a poté začnou srovnávat důležité aspekty politiky, hospodářství a vojenství, které mají přímý vliv na průběh a výsledek události o níž píšou. Dále následuje chronologický popis klíčových armádních operací, jež probíhaly a pohled na ně „očima“ všech zúčastněných stran. Poslední části publikací jsou věnovány závěrečným dnům porážky a politickým tahům, které s sebou nesla. Konec pak analyzuje celou historickou událost a její výsledek zařazuje do navazujících dějinných událostí. Autoři ve svých dílech nezmiňují Československo v širším kontextu, a to ani v kontextu letectva, kde měli českoslovenští piloti značné zastoupení.

Čeští autoři ve svých publikacích na téma pád Francie zaměřují svůj pohled především na letectvo a z velké části popisují bitvu o Francii v návaznosti na letecké souboje, které se nad bojištěm odehrávaly. Nicméně v některých kapitolách dávají přednost

¹⁰⁹ HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: druhý díl, pád Francie*. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-29-5.

¹¹⁰ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1.

ucelenému pohledu na celkový historický kontext a průběh bitvy. Značné části se věnují československým vojákům a pilotům, kteří stáli na spojenecké straně a zapojili se do bojů. Dále neopomínají zmínit i zásluhy polských pilotů v bitvě o Francii. Závěrečné kapitoly věnují bilancím, ve kterých srovnávají počty sestřelených nepřátel a zhodnocují je v kontextu britských a francouzských sestřelů. Poslední kapitoly věnují leteckým esům bitvy o Francii, a to z řad spojeneckých i československých letců. Čeští autoři v publikacích nezmiňují obsáhlý politický a hospodářský kontext celého pádu Francie a příliš se nezaměřují ani na následky francouzské porážky.

Rozdíl v přístupech české a zahraniční historiografie je zřejmý, čeští autoři pojmají důležitá fakta pádu Francie v kontextu československé stopy v historické události a snaží se zaznamenat její nezpochybnitelné zásluhy v boji proti Německé říši. Neopomínají však klíčové události bitvy o Francii. Zahraniční historiografové se snaží vyhodnotit historickou událost komplexním přístupem a zasazují jí do dalších světových dějin. Nepřemýšlí tedy o válečné pomoci vojáků z již okupovaných území, kteří sice nehráli v bitvě rozhodující roli, ale do probíhajících bojů se nesmazatelně zapsali.

5. Závěr

10. května zahájila německá wehrmacht ofenzivu na západ s názvem Fall Gelb, tento německý plán byl dosti smělý, a proto se i samotné velení německé armády obávalo případného neúspěchu a další poziční války, která Německo zruinovala během první světové války. Avšak rychlost a razance úderu, jenž směřovala proti spojeneckým vojskům měla být tím rozhodujícím, co přivede Německou říši k velkolepému vítězství. Od prvních dnů bitvy bylo jasné, že Francie a Británie bude volit taktiku defenzivního boje, která se již vyplatila v předešlé válce a kvůli níž Francouzi v průběhu třicátých let vybudovali Maginotovu linii. Od samotného počátku však vítězila německá taktika, která pomocí pancéřových divizí vrazila pomyslný klín do nejslabšího místa francouzské obrany. Za intenzivní letecké podpory pak prorazila německá armáda frontovou linii u Sedanu, když se následně silné a rychle postupující tankové divize začaly valit nechráněným francouzským územím až ke svému strategickému cíli, to jest pobřeží kanálu La Manche, aby odřízli početné spojenecké jednotky, jež postupovaly do Belgie, a tam naplnily taktický záměr plánu Dyle, bylo zřejmé, že je nemůže nic zastavit. Francouzské velení zaskočené průlomem u Sedanu nedokázalo na nastalou situaci adekvátně reagovat pohotovým protiútokem, a proto měl německý generál Heinz Guderian příležitost uplatnit svoji taktiku rychlého postupu, která v dané chvíli byla rozhodující pro následné pokračování bitvy o Francii. 26. května byla zahájena operace

Dynamo, která byla plánem britské vlády, jak dostat z německého obklíčení u Dunkerque britský expediční sbor a část francouzských vojáků. Britové v této chvíli přebrali iniciativu, přestože se fakticky jednalo o ústup vojsk loděmi přes moře na Britské ostrovy, nebylo pochyb o tom, že Británie zaznamenala významné taktické vítězství, které se prokázalo v dalším průběhu války. Největší podíl na úspěchu operace měli paradoxně Němci, kteří na rozkaz samotného Vůdce museli zastavit postup k Dunkerqu a nechat tak spojenecké jednotky vytvořit obranný perimetr, který po následném povolení německým jednotkám k postupu bránil rychlému úderu. Důvodů proč tak Hitler učinil je hned několik, chtěl ušetřit tankové jednotky pro dobytí zbytku Francie nebo byl zaskočený svým dosavadním úspěchem a v poslední řadě možná chtěl Britům umožnit ústup, aby pak měl možnost vyjednat s Velkou Británií mír. Přesné důvody nám však nejsou dodnes známy.

Po porážce spojeneckých vojsk v okolí Dunkerque se německá iniciativa zaměřila na zbytek Francie. Generál Weygand, který nahradil po počátečním fiasku generála Gamelina na postu vrchního velitele armády, začal připravovat francouzskou obrannou linii, jenž by měla zastavit německý postup do nitra země. Tato nová frontová linie byla však mnohem delší než na začátku bitvy, ale největší rozdíl oproti počátku bitvy byl v tom, že jí mohl bránit jen přibližně poloviční počet jednotek, neboť o velkou část armády spojenci přišli kvůli evakuaci britského expedičního sboru a obklíčení francouzských armád v severovýchodní Francii. Po krátké údržbě a přeskupení jednotek se 7. června dala Wehrmacht znovu do pohybu, francouzské obranné postavení nedokázalo drtivé převaze dlouho odolávat a po několika dnech bylo prolomeno na několika místech. Následující postup tankových divizí od Paříže na jih a východ definitivně zlomil morálku a bojeschopnost francouzské armády, která už tak visela na vlásku. Zhroucení francouzské armády uspíšilo i politickou krizi a 18. června byl premiér Reynaud nahrazen Philippe Pétainem, který zahájil mírová jednání s Německou říší. 22. června 1940 pak francouzští představitelé v čele s generálem Hutzingerem podepsali dohodu o příměří v železničním vagonu v Compiègne, kam nechali Němci přivést stejný vagon, ve kterém podepisovali dohodu o příměří němečtí vyslanci v závěru první světové války. Tato událost se stala symbolickým úšklebkem Adolfa Hitlera vůči Francii.

Drtivá porážka Francouzské republiky měla mnoho důsledků. Prvním z nich byla francouzská apatie vůči Velké Británii, která vznikla především z evakuace britských vojsk během operace Dynamo a představě Francouzů, že je ve válce proti Německu Britové opustili. Další zlá krev mezi bývalými spojenci vznikla hlavně v důsledku britského útoku na francouzské námořní síly ve středozemním moři. Britové se totiž obávali, že by silná

francouzská flotila mohla padnout do rukou Německa, a to by pak získalo námořní převahu. Pád Francie také zapříčinil vznik Vichistické Francie, která ve svém čele měla maršála Pétaina. Tento státní útvar v jihovýchodní Francii kolaboroval s nacistickou říší a neoficiálně jí podporoval v probíhající světové válce až do osvobození Francie v roce 1944. Důležitou součástí Francie byly i její kolonie, které kvůli porážce silného francouzského státu získaly možnost postavit se na odpor a po konci druhé světové války propukly nepokoje a války, které novou Francouzskou republiku připravily o Alžírsko a Indočínu.

Součástí práce je i porovnání přístupu zahraničních a českých historiografů na téma pád Francie. Komparativní metodou zkoumání se dozvídáme, že česká historiografie pojímá téma z pohledu československého zastoupení v bitvě a popisuje úlohu kterou Čechoslováci v historické události sehráli. Zahraniční historiografie se zaměřuje na podání komplexních historických informací a jejich zasazení do globálního měřítka.

Pád Francie je jistě tématem, které i dnes vzbuzuje obdiv, ale i strach, při pomyšlení na to, jak demokratická velmoc, kterou Francie ve své době byla, dokázala snadno podlehnout zemi, ve které vládla nacistická ideologie jejíž cílem bylo porobit značnou část světa a nepohodlné nepřátele sprovodit ze světa. Tento fakt nás všechny musí přesvědčit o neblahé úloze Francie a její drtivé porážky, která dodala nacistickému Německu absolutní důvěru v sebe sama a tím ho mohla v následujících letech definitivně zničit.

Summary

This bachelor thesis focuses on the fall of France in 1940. It describes the readiness of France and Great Britain for this battle of World War II. It also describes the preparedness of Nazi Germany for this battle and describes the detailed strategic plans of both parties in this conflict. The main part of the work is devoted to the actual military operations, mainly by the Wehrmacht, but also to the evacuation of the British Expeditionary Force from the port of Dunkirk. In the final phase, the work deals with the balance of this battle and the situation in the world, which caused the battle. The last part of the thesis focuses on the comparison of the approach of Czech and foreign historiography and the difference in it.

6. Prameny a literatura

ALLCORN, William. *Maginotova linie 1928-45*. Praha: Grada, 2007. Fortifikace (Grada). ISBN 978-80-247-1887-3.

CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. ISBN 978-80-7362-446-0.

ČEJKA, Eduard. *Bitva o Francii*. Plzeň: Mustang, 1994. Pilot (Mustang). ISBN 80-85831-36-8.

GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9.

HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: první díl, blesková válka*. Praha: Slovanský dům, 2000. ISBN 80-86421-06-6.

HOYT, Edwin Palmer. *Válka v Evropě: druhý díl, pád Francie*. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-29-5.

JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1.

JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940-1944*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-912-2.

Kronika druhé světové války. Praha: Fortuna Print, 2000. ISBN 80-7321-072-X.

LIDDELL HART, Basil Henry. *Dějiny druhé světové války*. Druhé vydání. V Brně: Jota, 2020. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7565-469-4.

MACKENZIE, S. P. 2. *světová válka v Evropě: [historie, fakta, dokumenty]*. Brno: CPress, 2012. ISBN 978-80-264-0020-2.

MASSON, Philippe. *Historie německé armády 1939-1945*. Praha: Naše vojsko, 2006. Historie a vojenství. ISBN 80-206-0818-4.

MICHL, Jan. *Bitva o Francii: příčiny porážky Armée de l'Air*. Praha: Naše vojsko, 2011. ISBN 978-80-206-1179-6.

NEWARK, Tim. *Rozhodující bitvy dějin: úplný přehled bojových střetnutí, která změnila moderní historii*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2003. ISBN 80-7181-906-9.

PAVELEC, Sterling Michael. *Německé letectvo 1933-1945: fakta a statistické údaje o Göringově válečném letectvu*. Praha: Svojtka & Co., 2011. Druhá světová válka v datech. ISBN 978-80-256-0576-9.

ŠNAJDR, Miroslav. *Muži a stroje proti přívalu: stíhači RAF a Hitlerův blitzkrieg 1940*. Praha: Mladá fronta, 2013. ISBN 978-80-204-2484-6.

THOMAS, Nigel. *Německá armáda za druhé světové války: 1939-1945*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1826-9.

WARNER, Philip. *Bitva o Francii 1940: 10. května - 22. června*. Praha: Beta-Dobrovský, 2005. ISBN 80-7306-210-0.

WILLIAMSON, Gordon. *SS: Hitlerův nástroj teroru: [ucelená historie – od pouličních bojůvek k Waffen-SS]*. Praha: Svojtka & Co., 2007. ISBN 978-80-7352-745-7.

ZITELMANN, Rainer. *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*. Přeložil František ŠÍSTEK. Praha: Naše vojsko, 2017. ISBN 978-80-206-1640-1.

Periodika

ČERNÝ, Vladimír. *Skrytý zrod vojenské velmoci. Extra VÁLKA – II. světová*. 2020, (9). ISSN 1805-0298.

ŠEDIVÝ, Martin. *Vzestup německého obra. Válka REVUE Speciál Československo 1938*. 2013, (6). ISSN 1804-0772.

7. Seznam příloh

Příloha č. 1: Maginotova linie

Příloha č. 2: Spojenecký plán Dyle

Příloha č. 3: Kolona německých tanků směřujících přes Ardeny do Francie

Příloha č. 4: Německá ofenziva 1940

Příloha č. 5: Generál Heinz Guderian hledící na bitevní pole

Příloha č. 6: Postup pancéřových divizí ke kanálu La Manche

Příloha č. 7: Německá ofenziva do nitra Francie

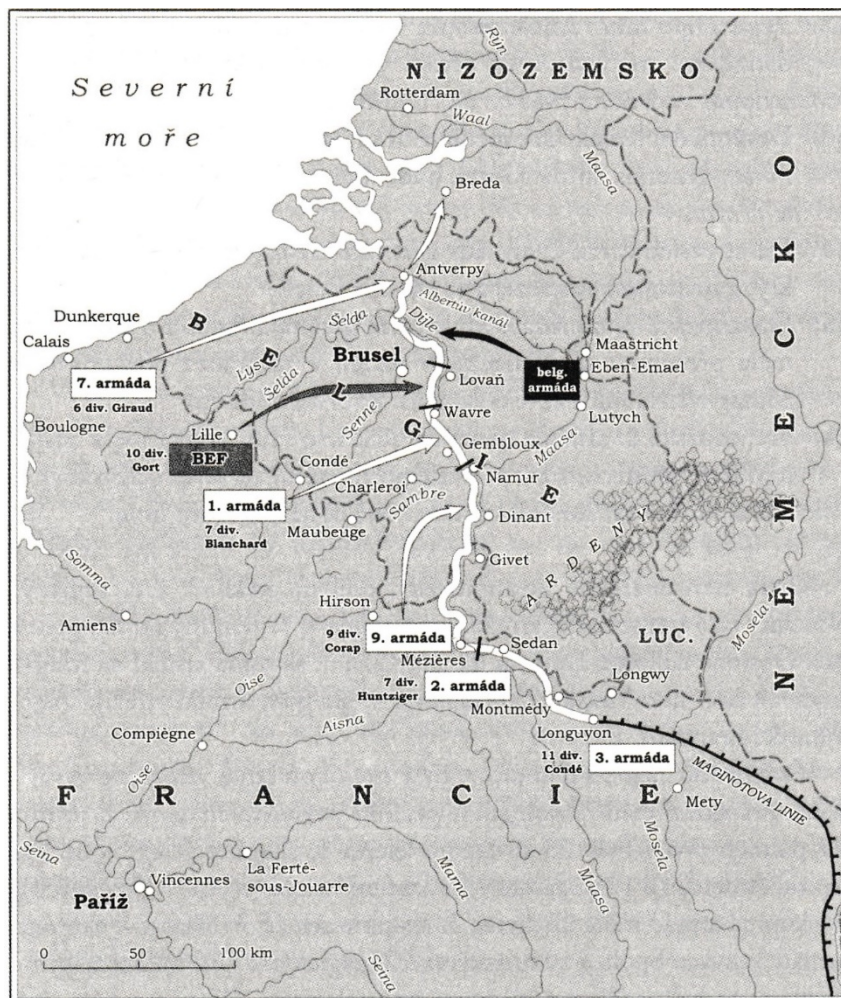
Příloha č. 8: Německá delegace v Compeigne před podepsáním příměří

Příloha č. 1: Maginotova linie¹¹¹

¹¹¹ ALLCORN, William. *Maginotova linie 1928-45*. Praha: Grada, 2007. Fortifikace (Grada). ISBN 978-80-247-1887-3.

Příloha č. 2: Spojenecký plán Dyle¹¹²

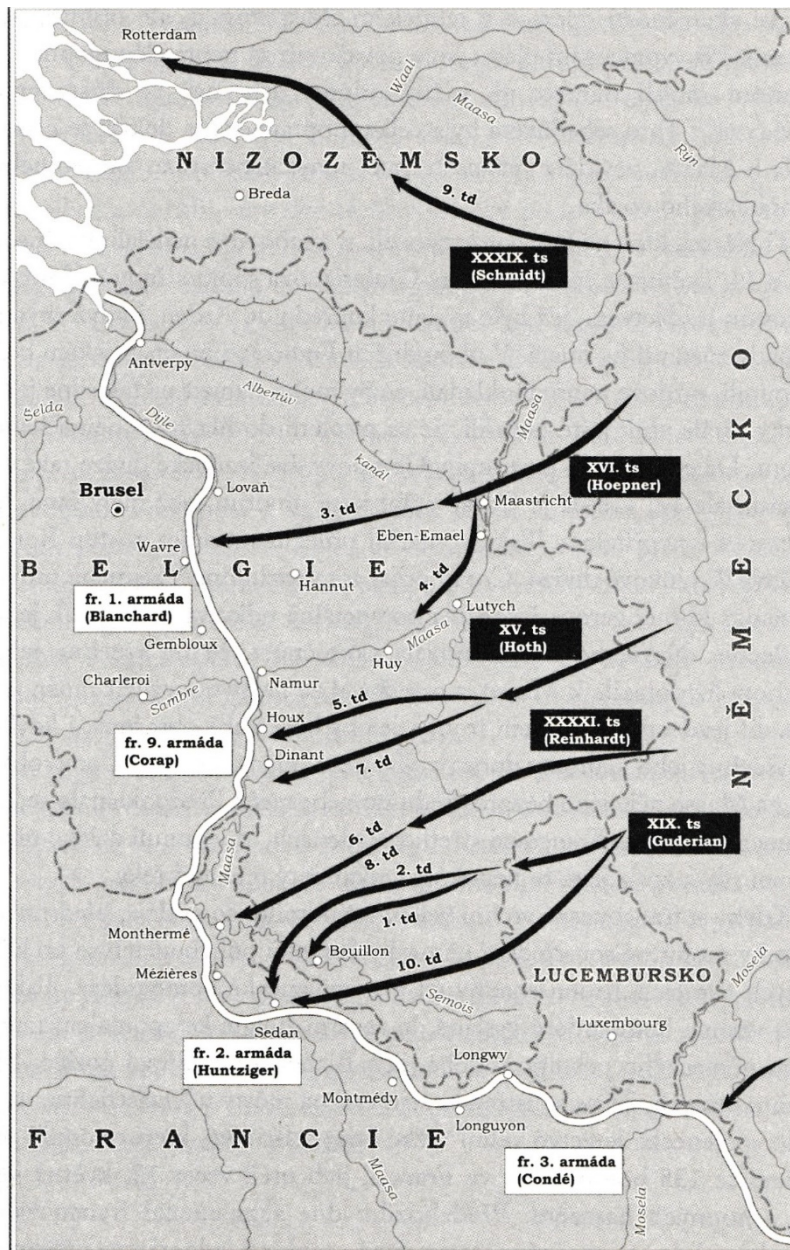
¹¹² JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1.

Příloha č. 3: Kolona německých tanků směřujících přes Ardeny do Francie¹¹³

¹¹³ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1.

Příloha č. 4: Německá ofenziva 1940¹¹⁴

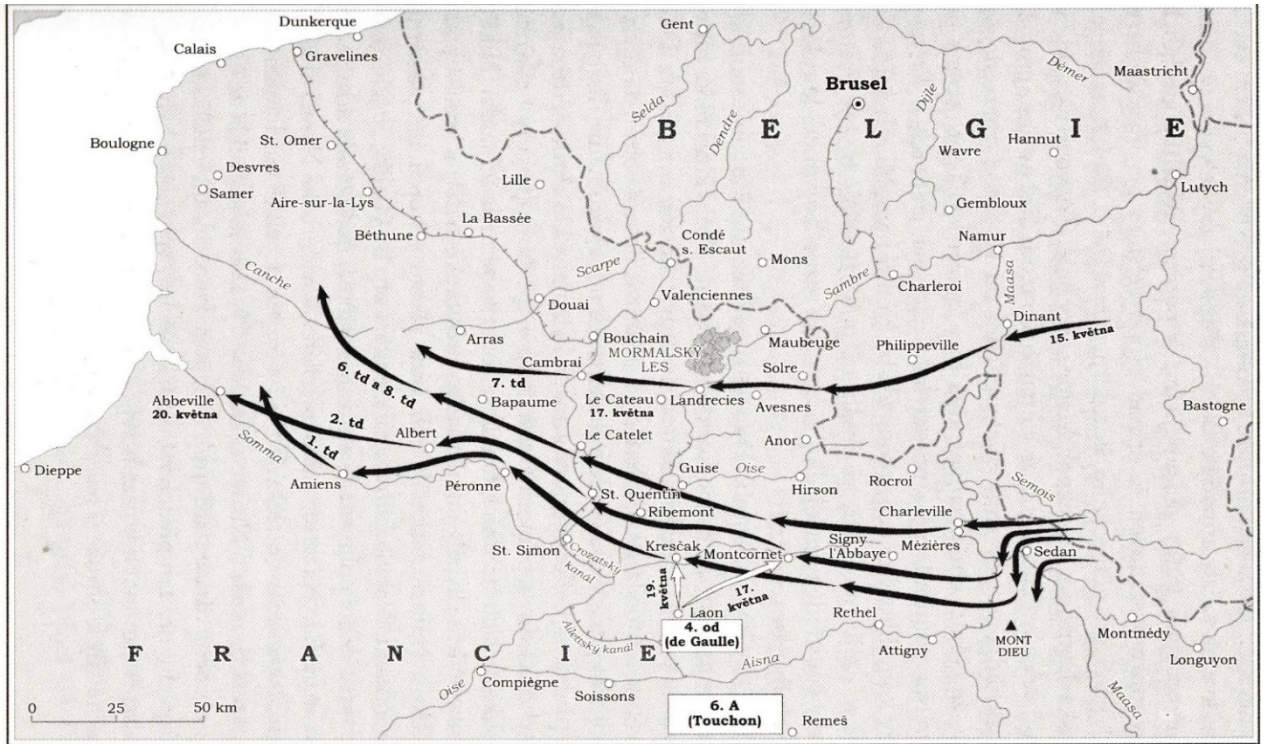
¹¹⁴ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1.

Příloha č. 5: Generál Heinz Guderian hledící na bitevní pole¹¹⁵

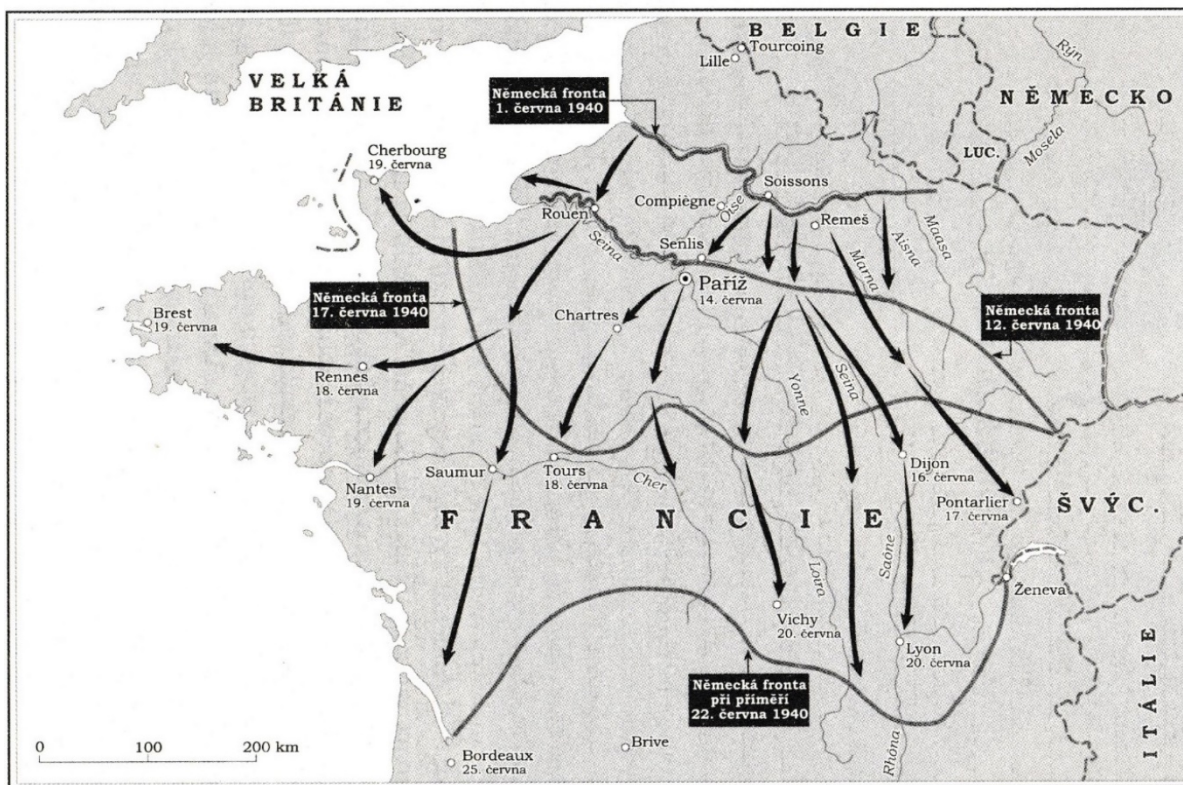
¹¹⁵ GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9.

Příloha č. 6: Postup pancéřových divízi ke kanálu La Manche¹¹⁶

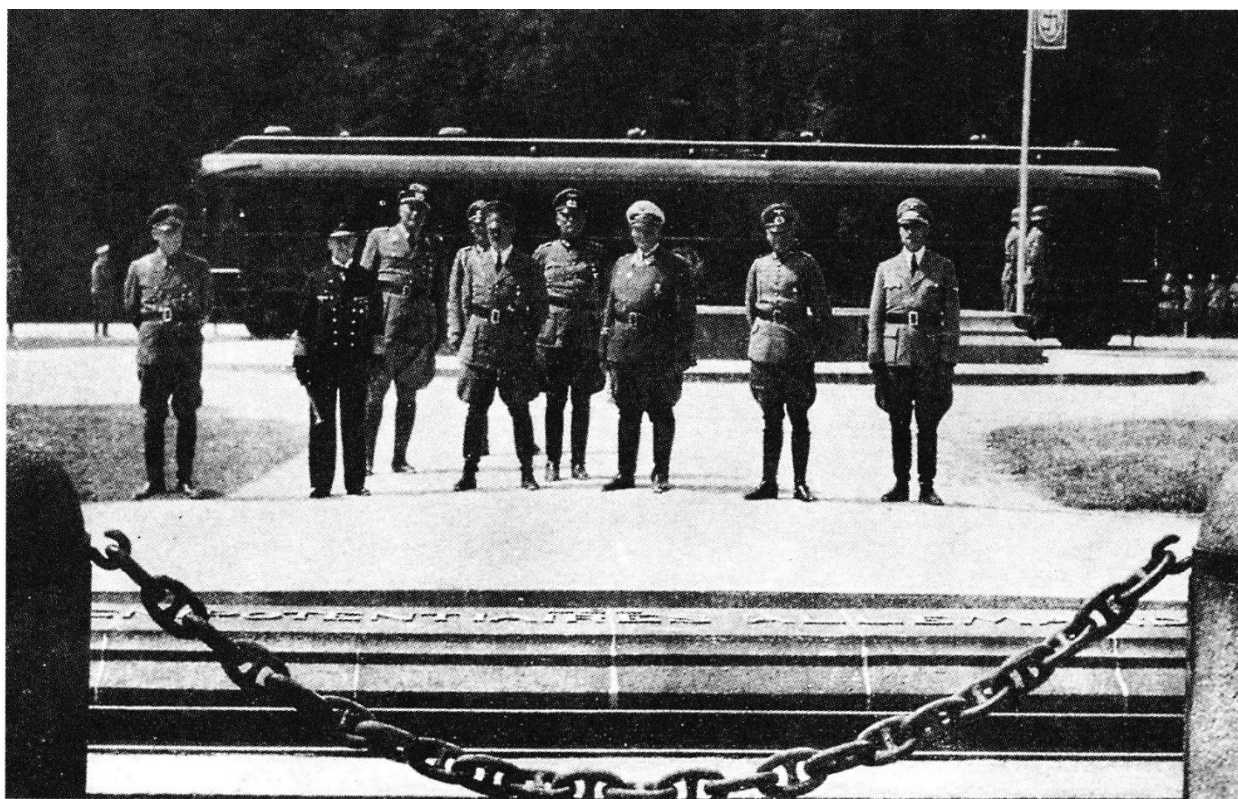
¹¹⁶ GUDERIAN, Heinz. *Guderian: vzpomínky generála*. Brno: Jota, 2009. Literatura faktu a military. ISBN 978-80-7217-648-9.

Příloha č. 7: Německá ofenziva do nitra Francie¹¹⁷

¹¹⁷ JACKSON, Julian. *Pád Francie: nacistická invaze 1940*. Praha: BB/art, 2006. ISBN 80-7341-238-1.

Příloha č. 8: Německá delegace v Compeigne před podepsáním příměří¹¹⁸

¹¹⁸ *Kronika druhé světové války*. Praha: Fortuna Print, 2000. ISBN 80-7321-072-X.